

Motion till riksdagen 2005/06:Ju559

av **Beatrice Ask m.fl. (m)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt uppställningen:

A 4:1 Polisorganisationen	700 000 000
A 4:3 Åklagarorganisationen	40 000 000
A 4:5 Domstolsväsendet m.m.	200 000 000
A 4:6 Kriminalvården	545 000 000
A 4:7 Brottsförebyggande rådet	-10 000 000
A 4:8 Rättsmedicinalverket	10 000 000
A 4:10 Brottsoffermyndigheten	5 000 000
A 4:12 Rättshjälpskostnader m.m.	10 000 000

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättningen till nämndemän skall höjas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbetalning av ersättning till brottsoffer i enlighet med vad som anges i lagakraftvunnen dom.

Moderata samlingspartiets budgetförslag för rättsväsendet

Polisorganisationen

Polisverksamheten får i regeringens budgetförslag inte de resurser som behövs i förhållande till angivna uppgifter och mål, en realitet som gör sig påmind år efter år. Enskilda myndigheter kan tvingas till betydande nedskärningar. Den dåliga ekonomin gör sig påmind i snart sagt varje polisdistrikt, men slår hårdast på landsbygden där bristerna är som störst.

Fel! Okänt namn på

Regeringen borde satsa på substantiella resursökningar, samt ett målmedvetet arbete för att effektivisera och renodla de rättsvårdande myndigheternas verksamhet.

För att möta kraven på en effektiv brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete krävs att de poliser som utbildas anställs. Det anser även regeringen men anslår inte nya medel för att klara detta. Vi menar att de nya polistjänster som kan bli möjliga inte skall förverkligas genom förtidspensioneringar eller att civilanställd personal avvecklas. Tvärtom behöver polisen ökade möjligheter att anställa såväl poliser som personal med annan kompetens.

Vi är allvarligt bekymrade över bristen på polisiär närvaro på många håll. Den forcerade nedläggningen av polisstationer måste upphöra. Polisens förebyggande arbete och möjligheterna att utreda vardagliga brott, som berör medborgarna direkt, förutsätter att organisationen har viss lokal förankring och kompetens. På många håll är avstånden stora, vilket gör problematiken än större. Vi är dock öppna för nya former av polisen närvaro, men vill markera att det inte bara handlar om en för polisiära insatser acceptabel utveckling. Kontakten mellan polisen och allmänheten har betydelse för såväl verksamhetens legitimitet som medborgarnas trygghet. Med den snabba centralisering som sker av organisationen och nödvändig specialisering ökar risken för att många brott inte beivras. Den grova och organiserade brottsligheten kräver särskild kompetens och kraft, men ett rättssamhälle måste också ha förmåga att hålla de s.k. mängdbrotten nere. Det behövs vidare ett bättre rustat polisväsende med bred kompetens, samt uppdaterad metodutveckling och teknik. Utbildningen måste reformeras och möjlighet till vidareutbildning ges. Nya personalgrupper skall rekryteras för att frigöra uniformerad personal till yttre tjänst bland allmänheten. Därför föreslår vi, utöver regeringens förslag, att polisväsendets ekonomiska ram höjs med 700 miljoner kronor år 2006, 700 miljoner kronor år 2007 och 700 miljoner kronor år 2008.

Åklagarväsendet

En satsning på rättsväsendet kan inte inskränkas till en satsning på enbart ett led i rättskedjan. Den ena myndighetens arbete ligger till grund för och kompletterar den andras. Särskilt tydligt är detta avseende sambandet mellan polis och åklagare. Åklagarna och polisen har den gemensamma uppgiften att svara för samhällets brottsbekämpning. Genom deras arbete grundläggs förverkligandet av den kriminalpolitiska satsningen. Polisen bedriver den utredande och klargörande delen av förundersökningen, som genom åklagarens försorg i förlängningen skall leda till en lagföring. Det är förvånande att regeringen inte heller i årets budget visar någon större förståelse för åklagarnas resursbehov. Den omorganisation som nyligen har genomförts ändrar inte behovet. Åklagarna arbetar under mycket hög arbetsbelastning, vilket leder till höga sjuktal och svårigheter med att hinna med arbetsbördan. Så kallade mängdbrott skrivs ofta av för att minska ärendebalanserna, vilket i förlängningen

drabbar brottsoffret och sänder signalen att brott lönar sig. Risken kvarstår för ökade ärendebalanser och att antalet ouppklarade ärenden kommer att växa om inte ytterligare resurser tillförs.

Förutom behov av personalförstärkningar behövs kontinuerlig kompetensutveckling samt utbildning i och användande av moderna tekniska hjälpmedel. Vi föreslår därför att anslaget höjs med 40 miljoner kronor för vart och ett av budgetåren under den kommande treårsperioden.

Ekobrottsmyndigheten

Den ekonomiska brottsligheten blir alltmer kvalificerad och ingår inte sällan som ett led i annan brottslighet. Det ställer höga krav på den organisation som skall utreda och bekämpa brottsligheten. Ekobrottsmyndighetens (EBM) organisation har varit utsatt för kritik och det är nödvändigt att myndighetens resultat fortsätter att förbättras för att allmänhetens förtroende för EBM inte skall urholkas. Vi välkomnar därför den översyn av organisationen som påbörjats.

För att säkerställa hög kvalitet i utredningsarbetet och öka förutsättningarna för framgång i domstol behövs det bl.a. fler ekobrottsutredare och mer specialistkompetens. Det bör på Polishögskolan finnas en speciell vidareutbildning inriktad mot ekobrott och ekobrottslighet bör ges större utrymme inom den ordinarie juristutbildningen. Vidare måste det finnas möjligheter att hyra in särskild spetskompetens som myndigheten kan behöva vid särskilt kvalificerad brottslighet. Mot bakgrund av detta ställer vi oss bakom det av regeringen föreslagna anslaget till EBM.

Domstolsväsendet

Domstolarnas verksamhet är lagreglerad, vilket innebär att domstolarna själva inte har möjlighet att styra över vare sig måltilldelning eller arbetsformer. Det innebär att domstolarna måste förses med de resurser som krävs för att nå upp till samhällets krav på deras verksamhet.

Domstolarnas måltillströmning påverkas av satsningar på polis- och åklagarväsende. Därför bör en satsning på rättsväsendet, för att få positiva effekter, också inkludera en satsning på domstolsväsendet.

Domstolarnas verksamhet har under många år varit underfinansierad. Många domstolar kommer på grund av budgetsituationen att tvingas till realistiska sparkrav. Resultatet kommer att bli ytterligare belastning på de anställda och minskad produktionsvolym. Personalens situation är redan ansträngd bl.a. med hänsyn till osäkerheten i reformarbetet. Rättssäkerhetskraven blir allt svårare att upprätthålla då sparkraven ökar, samtidigt som måltillströmningen ökar.

Fel! Okänt namn på

Den pågående reformeringen av domstolsväsendet måste baseras på en långsiktig vision om ett rättssäkert och tillgängligt domstolsväsende. Stor hänsyn bör tas till medborgarnas närhet till rättsväsendet.

Personalförsörjningen inom domstolsväsendet måste säkras. Idag är arbetsförhållandena sådana att många unga domare väljer att lämna domstolsväsendet till förmån för åklagarväsendet, advokatbyråer m.m. Av de som anställts vid Åklagarmyndigheten i Stockholm under 2004 kommer en fjärdedel från domstolsväsendet. En stor brist i sammanhanget är att domstolsväsendet saknar attraktiva utbildningsalternativ varför resurser måste tillskjutas för att möjliggöra bra utbildningsmöjligheter.

Säkerheten vid landets domstolar måste höjas. Det kan befaras att det endast är en tidsfråga innan ovälkomna händelser kommer att inträffa såsom fritagningar och hämndaktioner. Härvid måste stor vikt läggas vid vittnens och målsägandens utsatta situation. Frågan om domstolarnas skalskydd bör uppmärksammas.

Nämndemännen fyller en viktig funktion i våra domstolar. Ersättningen till nämndemännen har inte höjts på femton år. En höjning av ersättningen är nödvändig för att säkerställa fortsatt rekrytering till nämndemannauppdragen.

Vi föreslår att domstolsväsendet därför, utöver regeringens resursökning, förstärks med ytterligare 200 miljoner kronor per år under den kommande budgetperioden. En del av medlen är en följd av att vi vill överföra Arbetsdomstolens verksamhet till det allmänna domstolsväsendet.

Kriminalvården

En stram kriminalpolitik som inriktas på att motverka brott och ge brottsoffren upprättelse står inte i motsats till att låta en fängelsevistelse användas för att rehabilitera eller behandla missbrukande intagna eller intagna med en speciell problematik. Tvärtom innebär en effektiv kriminalpolitik också en human kriminalvård – dvs. en kriminalvård med ett tydligt och fungerande innehåll.

Kriminalvården konfronteras med en rad problem. Det råder överbeläggning på anstalterna, vilket ger eko i hela systemet, ända till häktesnivå. Platsbristen på fängelserna är mycket allvarlig. Anhållna och häktade får inte plats därför att frihetsberövade som inte kunnat påbörja sin verkställighetstid sitter fast i ett överbelastat system. På många anstalter ligger beläggningen på över 100 %. För att systemet skall fungera bör beläggningen inte överstiga 90 %. De intagnas vård blir eftersatt och deras rättigheter och behov kan inte tillgodoses. Den höga beläggningen och de hårda besparingskraven har lett till oro och i förlängningen upplopp och rymningar.

Antalet platser på häkten och anstalter måste således öka. Det är en grundläggande förutsättning för att kriminalvården skall ha en chans att förbättras och utvecklas från ren förvaring till effektiv vård. En utvecklad programverksamhet för de intagna och kraven på en bättre farlighetsbedömning kräver omfattande utbildningsinsatser för kriminalvårdens personal. Vi anser att man

i högre utsträckning bör öppna för fler utomstående utförare. Genom att handla upp extern kompetens bör det vara möjligt för kriminalvården att förbättra och utveckla verksamheten samtidigt som kostnaderna pressas. Huvudmannen för viss verksamhet bör vara av underordnad betydelse. Tvärtom skall innehåll, resultat och kostnadseffektivitet styra kriminalvårdens verksamhet.

Många intagna saknar individuella behandlingsplaner. Mer än hälften av de intagna klassas som narkotikamissbrukare, vilket försvårar effektiv rehabilitering. Problemen leder till att säkerheten för såväl intagna som personalen äventyras, och att kriminalvårdens möjligheter att hjälpa de dömda till ett ändrat liv drastiskt minskar.

Regeringen har ändrat uppfattning och delvis tillmötesgått kraven om mer resurser till kriminalvården. Emellertid saknas en långsiktig strategi för hur kriminalvården skall fungera i framtiden, exempelvis om hur personalsituationen långsiktigt skall förbättras. Personalens situation är mycket ansträngd vilket går ut över verksamheten.

Vi föreslår därför att kriminalvården, utöver regeringens resursökning, förstärks med ytterligare 545 miljoner kronor per år under den kommande budgetperioden. Inom ramen för vår övriga kriminalpolitik föreslår vi att ansvaret för den slutna ungdomsvården flyttas över från Statens institutionsstyrelse till kriminalvården. I konsekvens med detta tillför vi kriminalvården ytterligare 151 miljoner kronor vart och ett av åren under den kommande budgetperioden.

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) skall fungera som kunskapscentrum i kampen mot brottsligheten. BRÅ:s viktigaste uppgifter har sedan starten varit att kartlägga orsakerna till brottsutvecklingen och bidra med kunskaper om verkningfulla åtgärder mot brott. Åsikterna på detta område är många och forskningen spreter märkbart både vad avser metod och resultat.

Genom regleringsbrev ger regeringen direktiv för verksamhetsinriktningen och utifrån detta initierar BRÅ sina projekt. BRÅ är ett stabsorgan till regeringen och det är därmed naturligt att myndighetens verksamhet är starkt styrd av regeringen.

BRÅ:s integritet och oberoende har blivit kraftigt ifrågasatt, både vad gäller interna processer och forskningens kvalitet. Med tanke på BRÅ:s ställning som expertorgan under regeringen och utförare av lejonparten av den kriminalpolitiska forskningen i Sverige är anklagelserna utomordentligt oroande även om situationen synes ha blivit något bättre.

Med tanke på vikten av en objektiv, kvalitetssäkrad och gedigen forskning inom det kriminalpolitiska området förordar vi en tydligare akademisk frihet och ett bredare perspektiv. Vi vill mobilisera fler akademiska discipliner inom brottsforskningen och separera den opinionsbildande verksamheten från den

Fel! Okänt namn på

forskande och utvärderande. Vi föreslår att anslaget till BRÅ minskas med sammanlagt tio miljoner kronor per år under den kommande treårsperioden.

Rättsmedicinalverket

Rättsmedicinalverket (RMV) utgör en viktig del i det brottsutredande arbetet och det är önskvärt att RMV i högre grad ges tillfälle att genomföra rättsmedicinska undersökningar och lämna utlåtanden. Det finns i dag endast ca 20 helårsarbetande rättsläkare i hela landet. I dag utfärdas de flesta rättsintyg av behandlande läkare på akutmottagningar. Många läkare har begränsad utbildning i rättsmedicin och det är tyvärr alltför vanligt att skador inte beskrivs på ett korrekt sätt, eller i vissa fall överhuvudtaget nämns i intygen, vilket medför risk för stora rättsförluster. Tillgängligheten av korrekta rättsmedicinska undersökningar och utlåtanden måste öka. Det stöd och den utbildning som RMV kan tillhandahålla måste således förbättras. Vi välkomnar därför den av riksdagen beslutade reformen om en ny ordning för hanteringen av rättsintyg. RMV måste dock ges tillräckliga resurser för att fullt ut kunna genomföra reformen.

En betydande del av RMV:s verksamhet är hänförlig till den rättspsykiatriska verksamheten. Rättspsykiatrin är ofta föremål för debatt och det är absolut nödvändigt att hög kompetens upprätthålls, bl.a. med hänsyn till allmänhetens förtroende för verksamheten. Vidare är det nödvändigt att forskningen på området kan bedrivas på ett ändamålsenligt och kvalitativt sätt.

Vi tillför därför ytterligare tio miljoner kronor per år under den kommande treårsperioden.

Brottsoffermyndigheten och ersättning för skador på grund av brott

Brottsoffermyndighetens kärnverksamhet är att besluta i ärenden om brotts-skadeersättning, frågor gällande Brottsofferfonden och att fungera som ett kunskapscentrum i frågor som rör brottsoffer. Myndighetens uppgifter har ökat och tillströmningen av ärenden likaså. En viktig del av myndighetens arbete är att informera om brottsoffers rätt till ersättning vid brott. Härvid kan Brottsoffermyndigheten utgöra ett betydelsefullt stöd till målsägande biträden och stödpersoner, inte minst vad gäller utbildning, för att ge brottsoffret bästa och mesta möjliga hjälp. Vi ställer oss bakom de av regeringen föreslagna anslagen till Brottsoffermyndigheten.

Emellertid gör Brottsoffermyndigheten en självständig prövning av brotts-skadeersättningens storlek oberoende av vad domstolen dömt ut i skadeståndsfrågan. Vi anser att Brottsoffermyndigheten skall vara bunden av domstolens beslut i de fall en lagakraftvunnen dom föreligger. Domstolarna skall i

Fel! Okänt namn på

högre grad bidra till praxis på skadeståndsområdet. I de fall den tilltalade har medgivit ett skadeståndsbelopp skall dock Brottsoffermyndigheten ges utrymme till en självständig prövning för att undvika missbruk av rätten till ersättning. För att klara av de högre utgifter som initialt kommer att uppstå tillför vi till utgiftsområde 4:11 Ersättning för skador på grund av brott ytterligare fem miljoner kronor per år under den kommande treårsperioden.

Rättshjälpkostnader m.m.

Då rättsprocesser generellt sett är påfrestande och mer eller mindre obehagliga är det av stor vikt att brottsoffer och andra bemöts på ett korrekt och professionellt sätt. Vi moderater har därför föreslagit att målsägandebiträden skall förordnas i alla de mål där brottsoffret varit utsatt för ett våldsbrott. För att finansiera denna utvidgning och för att inblandade parter i en rättsprocess även fortsättningsvis skall känna förtroende för rättsväsendet tillför vi utgiftsområdet ytterligare tio miljoner kronor per år under den kommande treårsperioden.

Stockholm den 4 oktober 2005

Beatrice Ask (m)

Jeppe Johnsson (m)

Hillevi Engström (m)

Anita Sidén (m)

Cecilia Magnusson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Bertil Kjellberg (m)